

LUONNOS kansallisen metsäneuvoston lausunnoksi

Lausuntopyyntö:

<https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=7b051914-f925-4e7c-970b-c5eef3a6fc16>

Maa- ja metsätalousministeriö on pyytänyt kansalliselta metsäneuvostolta kommentteja luonnokseen maaseutupoliittisesta selonteosta. Hallituksen on tarkoitus antaa selonteko eduskunnalle loppuvuodesta 2025.

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa todetaan, että "suomalainen maaseutu, maatalous ja metsät turvaavat kansalaisten hyvinvointia ja ovat koko yhteiskunnan peruspilareita. Niiden tärkeys korostuu muuttuneessa turvallisuusympäristössä entisestään." Lisäksi todetaan, että "mahdollisuudet hyvään elämään, sen rakentamiseen ja kannattavaan yritystoimintaan maaseudulla edellyttävät toimia, jotka pohjautuvat alueiden vahvuuksiin ja ihmisten tarpeisiin. Hallitus näkee elinvoimaisen maaseudun elinehtona koko Suomen hyvinvoinnille."

Maaseutupoliittisen selonteon tarkoituksena on täsmentää tavoitteet ja poikkihallinnolliset toimet erilaisten maaseutu- ja saaristoalueiden elinvoiman uudistumiselle, asuttavuuden, palveluiden, infrastruktuurin, yrittäjyyden, kansalaistoiminnan edellytyksille sekä suomalaisen yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden vahvistamiselle. Samalla selonteko määrittelee valtioneuvoston pitkän aikavälin maaseutuvision.

Selonteolla parannetaan politiikan johdonmukaisuutta ja osuvuutta maaseutu- ja saaristoalueilla sekä edistetään paikkaperustaisen politiikan ja kehittämisen toteuttamista.

Kansallinen metsäneuvosto kiittää lausuntopyynnöstä. Metsäneuvosto päätti kokouksessaan 19.6.2025 yhteisestä lausunnosta ja samalla kannusti kaikkia metsäneuvoston jäsentähoja kommentoimaan luonnosta yksilöidymmin omissa lausunnoissaan.

Metsäneuvosto on valtioneuvoston asettama, metsien eri käyttömuotoja edustavien tahojen muodostama elin, jonka tehtävänä on tukea ministeriötä laajakantoisissa ja periaatteellisesti tärkeissä metsäpoliittisissa kysymyksissä. Samalla metsäneuvosto toimii yhteistyöfoorumina metsiin liittyvän julkisen hallinnon ja yksityisen sektorin välillä. Metsäneuvostossa on 38 jäsentä laajasti sektorin eri organisaatioista ja metsiä käyttävistä sidosryhmistä. Metsäneuvosto seuraa ja edistää kansallisen metsästrategian toteuttamista ja tekee ehdotuksia strategian kehittämiseksi tasapainoisena kokonaisuutena. Kansallinen metsästrategia on yhteensovittava elinkeinostrategia, jossa otetaan huomioon niin ihminen, ympäristö kuin talous.

Kansallinen metsäneuvosto pitää maaseutupolitiikkaa ja nyt laadittavaa selontekoa tärkeänä. On olennaista, että selontekoa laaditaan poikkihallinnollisesti ja vuorovaikutteisesti. Johdanto asemoi selkeästi, kuinka hallitusohjelman tavoitteet sekä pitkän aikavälin kokonaisvaltainen maaseutupolitiikka tukevat toisiaan kestäväen kasvun tavoittelussa. Paikkaperustainen lähestymistapa on hyvin toimiva ja perusteltu. Metsäneuvosto pitää tarpeellisena arvioida maaseutuun ja saaristoon kohdistuvia yhteiskunnallisia vaikutuksia kaikessa kansallisen tason valmistelutyössä.

Maaseutupolitiikassa metsätalouden toimintaedellytysten turvaaminen on keskeistä. Kuten luonnoksessa todetaan, puu kasvaa maaseudulla ja maaseudun kehitys ja elinkelpoisuus ovat edellytyksiä asutukselle, infralle ja työvoimalle, mitkä puolestaan ovat elintärkeitä metsätaloudelle ja

kuljetuksille. Ilman ihmisiä, erityisesti ammattitaitoista alueellista työvoimaa, metsiä ei pystytä hoitamaan ja käyttämään. Tilannekuvassa metsäalalle oleellista ovat myös yrittäjien ikääntymiseen ja sukupolvenvaihdoksiin liittyvät kysymykset.

Toimiva tiestö on ehdoton edellytys koko maan laajuiselle elinvoimaisuudelle ja taloudelliselle toiminnalle. Tämä tuodaan selkeästi luonnoksessa esiin. Yksityistiet ovat edellytys puu- ja metsäenergiakuljetuksille sekä teollisuuden huoltovarmuudelle. Tiet ovat tärkeitä myös turvallisuudelle, pelastustoimelle, terveydenhuollolle, maaseudun asutukselle ja elinvoimalle sekä virkistykselle.

Maaseutu - ja saaristoalueiden kehityksen tilanne vaikuttaa saatavilla olevaan työvoimaan. Väestön keskittymiskehitys, alueellinen erilaistuminen ja väestön ikärakenteen muuttuminen vaikuttavat tulevaisuudessa erityisen voimakkaasti metsäalan työvoimaan ja sen saatavuuteen sekä alalle kouluttamiseen. Ammattitaitoiselle henkilöstölle on jatkossakin kysyntää metsätaloudessa.

Maaseutualueiden elinvoiman vahvistaminen edellyttää alueiden taloudellista toimeliaisuutta. Metsätalouden ja puun jalostamisen arvoketjujen toimintaedellytysten turvaaminen ja metsien tarjoamien resurssien monipuolinen hyödyntäminen edistävät sosiaalista kestävyyttä.

Kriittistä on varmistaa metsätalouden kestävyys ja oikeudenmukainen siirtymä myös toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi. Tärkeää on turvata luonnon monimuotoisuus ja parantaa metsien ilmastokestävyyttä.

Suomi elää maaseudusta ja metsistä. Suomalainen maaseutu, maatalous ja metsät turvaavat kansalaisten hyvinvointia ja ovat koko yhteiskunnan peruspilareita. Terveet, kasvavat metsät luovat työtä, hyvinvointia ja hillitsevät ilmastonmuutosta.

Koko maamme elinvoimaisuudesta huolehtiminen on tärkeä osa sosiaalista ja taloudellista vastuullisuutta. Turvallisuustilanteen muuttuminen lisää kokonaisturvallisuuden, varautumisen ja huoltovarmuuden merkitystä luonnonvarasektorilla.

Uudet teknologiat sekä teknologian tehokkaampi hyödyntäminen ovat keinoja vastata muuttuviin tarpeisiin ja aikaansaada kestäviä arvoketjuja ja -verkostoja. Yhteiskuntarakenteen murros tarkoittaa teknologian, tiedon, ajattelun, asenteiden, työn ja yrittämisen murrosta. Luonnos on tunnistanut olennaisia muutostekijöitä, kuten sen, että koulutuksen keskittäminen suuriin yksiköihin ja kaupunkimaiseen ympäristöön on jo heikentänyt harvaanasuttujen alueiden elinvoimaa. Muilta osin uusien teknologioiden tuomat muutokset on kuvattu melko ohuesti.

Luonnoksessa todetaan, että maaseutupolitiikan ytimessä on ihmisten hyvinvointi ja hyvä elämä ikään, sukupuoleen tai taustaan katsomatta sekä maaseutualueiden toimintaympäristöjen tarjoamat mahdollisuudet ja edellytykset sujuvaan arkeen, yhteisölliseen tekemiseen, työhön ja yrittäjyyteen sekä yhteisen hyvän rakentamiseen. Maaseutupolitiikka rakentuu hyvinvointinäkökulmien perustalle samalla tapaan kuin metsäpolitiikkaa linjaava metsästrategia, joka edistää vastuullista ja kokonaisvaltaista hyvinvointitaloutta. Olennaista maaseutupolitiikalle on paikkaperustaisuuden lähtökohta. Tärkeää on se, että poikkihallinnollisuus, yhteistyö ja verkostomaisuus ja kumppanuuksien merkitys maaseutupolitiikassa on selkeästi tunnistettu. Metsäpolitiikka tai laajemmin luonnonvarapolitiikat voisivat mahdollisesti kuulua erikseen nimettynä mukaan kuvaan 3.

Väestön voimakas keskittyminen suurimmille kaupunkialueille on tunnistettu keskeisimmäksi muutostekijäksi, joka myös vaikuttaa keskeisesti moniin muihin tilannekuvassa esille nostettuihin muutostekijöihin.

Muutostekijätarkastelu keskittyi erityisesti maaseudulla asuvaan ihmiseen ja siten väestönkehitystarkasteluun. Tarkastelussa vähemmälle jäivät laajemmat yhteiskunnalliset ja osin myös globaalit muutostekijätarkastelut.

Metsäneuvosto näkee luonnoksen nostavan metsäalan näkökulmista esiin keskeisimmät muutostekijät, joita ovat maaseutualueiden väestönmuutokseen vähintäänkin osittain liittyvät osaaminen ja koulutustaso sekä koulutuksen ja muuntokoulutuksen saavutettavuus, peruspalveluiden saatavuus ja saavutettavuus, tiestön ja digitaalisen infrastruktuurin kunto, rahoituksen saatavuus, kansainvälistyminen sekä liikenne- ja energiaköyhyys sekä digisyrjäytyminen. Metsäbiotalouden ympäristöoikeudenmukaisuus oli myös nostettu yhdeksi kriittiseksi maaseutualueiden muutostekijäksi.

Maaseutualueiden väestönmuutoksella, elinkeinotoiminnalla ja paikallisella kansalaistoiminnalla on tutkitusti merkittävä vaikutus resilienssille, varautumiselle ja kokonaisturvallisuudelle.

Samalla on myönteistä huomata, että kriittisen infran, ennen kaikkea tiestön, ylläpito sekä paikallistuntemus ja luonnonvarat on huomioitu maaseutualueiden vahvuuksina, mutta luonnoksessa ymmärretään myös näihin tekijöihin liittyviä uhkia.

Selontekoluonnoksen visio keskittyy olennaisiin asioihin ja näkee ihmisen aktiivisena toimijana rakentamassa turvallista, toiveikasta ja menestyksestä tulevaisuutta.

Metsäneuvosto kiittää ansiokkaasta tavoitetyöstä ja kehittämissuosituksista, mutta yhteisessä lausunnossaan se ei niitä erikseen arvioi. Metsäalalle keskeisiä kehittämissuosituksia ovat aivan erityisesti digitaaliseen ja fyysiseen saavutettavuuteen, TKI-rahoitukseen, osaamiseen ja työvoimaan sekä asuttavuuden varmistamiseen ja luonnonvaroihin, maankäyttöön ja oikeudenmukaisuuteen liittyvät kehittämissuosituksiset.